

DISPUTATIO PHILOSOPHICA
INAUGURALIS

De
C A U S I S
IN GENERE,

Quam
Divino Auxiliante Numinis

Nec Non

Amplissimi Philosoph. Facult. collegij consensu
In Novâ & Regia Academiâ Christinéâ, qua Abogia est.

SUB PATROCINIO

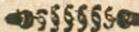
Reverendi & Clarissimi Viri

M. NICOLAI L. NYCOPENSI,
Logices & Poëeos Professoris celeberrimi,
Mecœnatis, Praeceptoris & Promotoris, gratâ
mente etatèm devenerandi.

*Progradu in Philos. Facult. ejusq; privilegijs consequendis,
Publicè placideq; discutiendam proponit.*

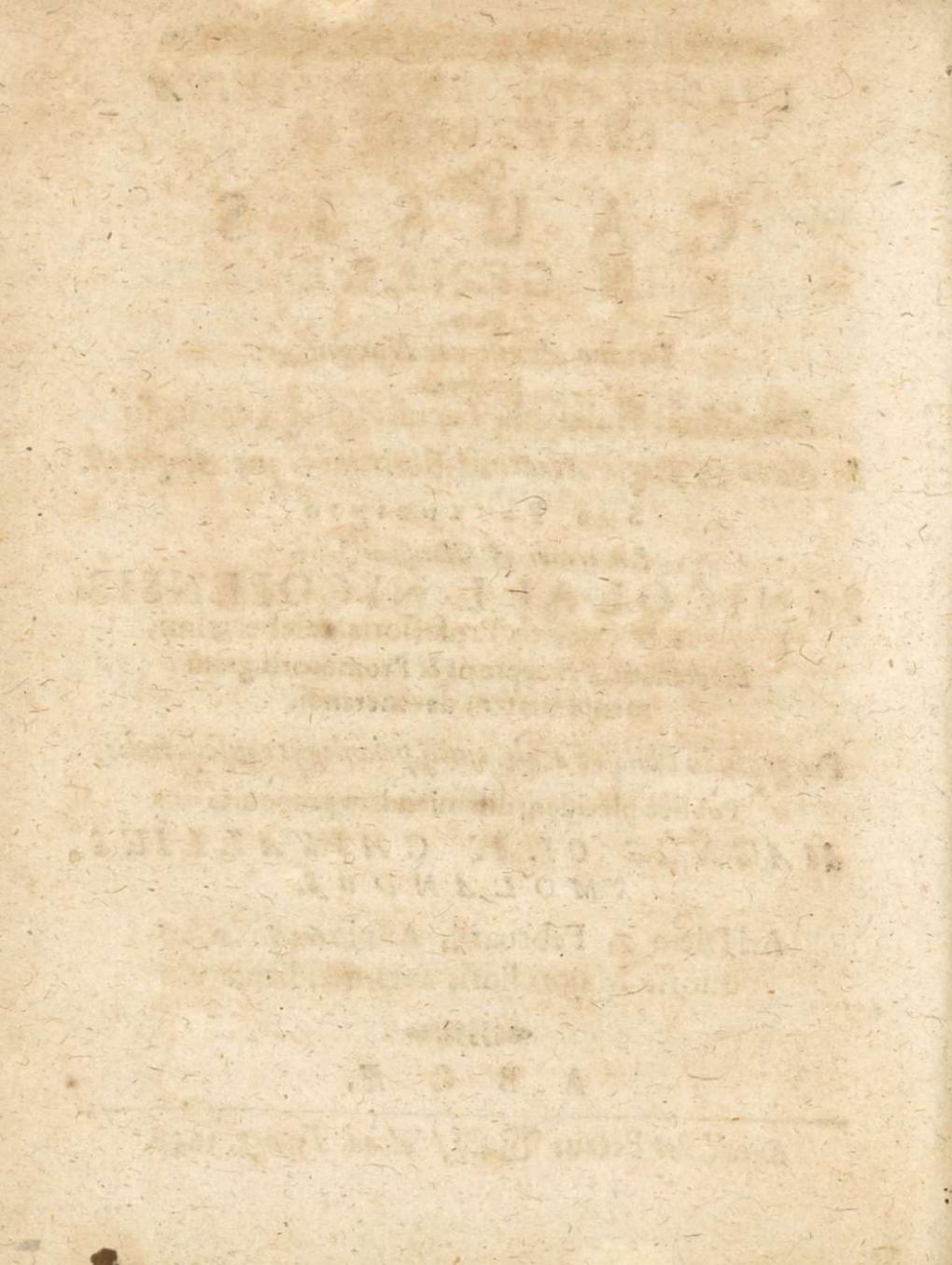
MAGNUS OLAI CAVVALLIUS
SMOLANDUS.

Ad Diem 7. Februarij, Anni 1646. In Au-
ditorio Majori, horis antemeridianis.

A B O K,

Excudebat Petrus Wald / Acad. Typogr. 1646.

Proemium.

Magni sane momenti causarum Diaſcepsin fore, vel hinc luce meridianâ clariſ elucet, cum quod haſ sint haud ſec⁹ ac æviterni rivuli perennib⁹ ſcatebris pulſilantes, undē singula, quaerērū natura continent, existunt: Quidquid n. extra Deum eſt, per suas causas, in & ex suis cauſis eſt & exiſtit. Imo ipſiſſima, cauſe cauſas habent: Tum quod ex harum ignoratione, effectuum tamen notitia ſatis perceptā, admiratio reſultet non minima. Prout Philoſophorum Corypheus Altā perſpetxit mente, Philoſophiam hinc initium ſuum duxiſe, afferendo: eamq. tum demum abſolvi, cum admiratione illā depositā, perfectam harum cognitionem fuerit aſsecuta. Sciri autem tum Demum Res creditur, cum cauſa illius innotuerit. Quare P. Ramus in frontispicio Dial. Cauſas omniſientie Fontes extare intrepide afferuit. Hifce autem non pauca, omnimodiſ obſcuritatibus refertiſſima, illuſtrantur, quamplurimiſ latebris perplexiſſima; extricantur, innumeris labyrinthis intricatiſſima; explicatur, & Gordio quaſne do irretitiſſima; enodātur. Cujuſ etiam rei intuitu Hesiodus in libro opera & Diaſ diſto felicem graviter pronunciavit, Non voluptuarium mollitieſ & delicijs deditum; Non ad ſummi Regiminū gubernacula ſedentem; non Eminentissimo honoris gradio alijs antecedentem; Non diuitijs nimis affuentem; ſe d' rerum cauſas perſpeteſcientem; inquiens:

Felix qui potuit rerum cognoscere cauſas!

Multum igitur ſtudij in cauſarum Diaſcepſei ponendum eſſe facile animadvertit quiſi, qui nullam Disciplinam ſine harum notitia interventu rite addiſci poſſe perpendit, cum medium per quod ſcitur, quicquid verè ſcitur; deſideretur: Aſt quanta in hisce

Bisce perfecte cognitū est felicitas, tanta quoq; in iſdem estatē re-
mandū est difficultas! Noſtra enim ſcientia perinde ſe habet:
ac vulpecula à Ciconiā deſrudata, vitreum quidem vix extra-
ſecū lambens, eſculentum vero neuitquam attingens; Veruna
enim verò licet hoc tantā difficultate circumſepsum ſit, interim
an. cuno tot tantaq; in omni disciplinarum genere coſtida, tanquā
Amalechæ cornu reaſe nobis ſuppeditet, cauſarum notitia, aded-
ui illā adjuti viſa degenda, & rerum gerundarum tenorem habe-
re, naturæ ſcrinium penitus introſpicere, diuinam quaſi formam
nobis induere, noſtrāmq; conditionem ultra communem morta-
lium ſortem quam longiſſime evehere valeamus. Iccircò non
gotui non hunc de ijs diſcurſum, pro ſolito in Philoſ; gradu obſer-
ndo, inſtituere, placida Philoſophantium cenzura ſubmittere (in-
arduis reputans votuſiſſe ſat eſſe, & licitum fore prodire tenui, ſi
non detur ultra) Vobisq; literarum & literatorum Promotori-
bus propenſiſſimi, in mea, erga vos ſumma obſervantia, grataq;
menis TEKMERION conſecrare. Quem pro ſolito veſtro
in Muſarum ſectatores favore, ut aqui boniſſi consulatis, meq; ho-
rum numero aſcribi patiamini, qui ſeſe vobis quam commenda-
biſſimos diſcipuliunt, etiam atq; etiam contendō.

Tu qui ſcrutaris, noſtras quoq; dirige menteres,
Ut ibi grata agitent, utilia & patriæ.

Author & Respondens.

THE S. I.

Non minus verè quam scitè & Eleganter
Magn' ille Philosophantium coryphæus Stagirita lib. i. post Analyt. monet; quòd omnis doctrina & disciplina fieri debeat ex rei qualicunq; prænotione, quæ in gemina potissimum consistit questionis endatione, scil. *An res sit de quā disq̄ritur, & Quid sit.* Hanc præclaram Philosophi admonitionem tanquam commodissimam Methodi viam impræsentiarum nos quoq; (Divini Numinis Auxilio) in Theoriâ Causarum extruenda; observare annitemus.

II. Quanquam juxta legem Methodi *Quæstionem.* *Quid sit, Quæstio An sit anteverteret,* cum illa sine hac Quæstio sit nulla; interim tamen cum ex tot rerum generationibus, corruptionibus, ac vicissitudinibus, causas dari, tam perspectum sit, quam quod perspectissimum, adeò ut in proverbium quasi abicerit: *Nil sine causa fieri posse,* isthac igitur *Quæstione,* tanquam hæc vice non adeò necessaria in ultro citroq; supersedemus. *Neminem, qui vel primis tibus saltē labris Philosophicas degustarit Fontes & Fungum pro cerebro non gerat,* eas dari inficias iturum, arbitrantes.

III. Missa itaq; *Quæstione An sit,* quam extra omnem dubitationis aleam positam censemus, *Quæstio quid sit,* enucleanda foret. Ast ne in ignotū resquisi, incertivè transitus ponto, insigniter hallucinemur, nil pensi habentes portum, ad quem nostræ disquisitionis currsum dirigemus, currum igitur Philosophicum pressis babenis intra orbitas veritatis.

continendo, in Philosophicā Encyclopædiā certum ei
stadium assignemus".

IV. Verum non minimā Difficultate hunc laborena
obsitum esse novit quivis censor æquus in se descendens,
passim cum disciplinarum de causis agi assolat, neq;
aphilosophon censeatur, unam eandemq; rem in diversis
considerari disciplinis; sed sub alio atq; alio formalis,
& diverso modo considerandi, sic E.g. in Physicis consi-
deratur homo, quatenus corpus naturale. In Ethicis
vero, quatenus bonis informandus moribus &c.

V. Ut vero labor hic facilior evadat, & propositum
nostrum eò felicius assequamur operæ pretium nos fa-
cturos existimamus, si distinctionem illam celebrem,
diversam causarum pensiculationem complectentem,
ex agro Philosopherum depromamus, quā contendere
solent causarum considerationem esse duplicem; Gene-
ralēm & Specialem.

VI. Causarum consideratio Generalis est, Quā in
actu signato de illis edocetur, prout in communi signa-
tur, Quid causa sit & Quotuplex sit, idq; bipartitō: Primo
Theoreticè & Realiter in quantum de ijs quidditativer &
Scientificè præciso operationis intuitu edisseritur, ut ha-
beat intellectus cognitionem illius Entis distinctam, quid
nimur sit causa, vel Effectus, Materialis, Formalis vel Fi-
nalis, adeoq; peculiariter in singularum Entitatis existen-
tia, causalitatis & proprietatum Naturam inquirat; sed
cum sub hac limā, nulla reliquarum disciplinarum de
ipsis tractare queat, in Philosophia igitur prima, juxta
hoc Formale, eas pertractandas esse, nulli non in apri-
co esse possit. Secundò Practicè & Notionaliter, quā
præcisa cognitionis meta, potissimum operationis gratia
trutinantur, prout, artifex in ijs opus producat suum.

Noë.

Noēmata secunda, videlicet imponendo, & ad tertium argumentum investigandum, definiendum, dividendum, & syllogismum fabricandum &c: dirigendo; quod Formale ad Logicum alegamus forum.

VII. Specialis causarum tractatio est, quā de istis in actu exercito; ut hujus vel illius rei causa particulariter designatur, discurritur, atq; sic pro diversitate materialium ad diversas pertinet Disciplinas; sic Medicina de hujus vel illius morbi causa rimatur. De Causis hominis, Elementorum, virtutis Magneticae &c: Physica speculatur. De virtutum & vitiorum causis, Ethica agit.

VIII. Hac distinctione tanquam liberali ingenio scitu necessariā, nostroq; instituto plurimū intervientē premissā, directā ad Questionem Quid sit nos accingemus, utpote quae Essentiam & Quidditatem causarum, omnium optimè nobis exhibet. In cuius consideratione Duo occurunt: 1. Quid Nominis seu onomatologia, ipsum Definitionem respiciens. 2. Quid rei seu pragmatologia, Definitionem realem spectans.

IX. Onomatologia seu Definītio Nominalis tribus absolutur: vñ. Etymologia, Homonymia & Synonymia.

X. Etymologiam quod attinet Curri. ulò pensitandum, causam alijs à cajo, quia causā haud secus ac ardore quodam perciti in rem moliendam Irruimus: Alijs a chaos (Notā tamen aspirationis præterita) quia massa illa Massa rebus se communicavit fiendis: Alijs à cavco, quod causis perspectis quosvis Errores cautiūs declinare possumus, dictam esse. Beem: igitur de orig. ling. lat. eam quasicavillam vel cautam vocari tradit (per S. tamen simplex identidem pingi) utriusq; vocis etymon cause pensum affatim adumbrare, afferit.

XLII. Notatio causa ejusmodi est, sequitur Homonymia
quæ non raro Errorum Magistra salutatur, & propterea
juxta illud Arist. effatum: *Equivoca semper sunt distin-*
genda, antequam vel Definitione definiri, vel Divisione di-
vidi, vel in prædicamento reponi, vel scientiam gignere
possint; est præcavenda... Tenendum itaq; erit vocem
causa varijs accipi modis: 1. In foro Politico pro *Ali-*
atione seu Controversia forensi, unde causidicorum No-
men oriundum esse creditur: quô dicuntur causam alii
eujus (ut Milonis Cicero) agere. 2. In foro Philosophico,
idq; Quadrupliciter: 1. Pro omni eo, qnod ordinem qua-
kicunq; consecutionis ad aliud involvit, & sic cum prin-
cipio convertentiam dicit, quo significatu Græci pa-
tres, Primam in divinis personam, secundæ, causam extare
dixere, quæ tamen rigorosè loquendo, non ipsius cau-
sa, sed potius principium est inscribenda; alias filius vi re-
lationis esset causatum, & Ens dependens quod implicat.
2. Pro quavis re sive absolutâ sive respectivâ, cui acci-
dit causatio, inq; illâ significatione, *causa Effectu* o
naturâ, cognitione & dignitate prior dicitur. 3.
Pro sola causa Efficiente, atq; in hac acceptione, ita
canone illo Logico: *Qualis causa talis Effectus*, usurpatur.
4. Pro ejusmodi Ente cujus esse consistit in causando, &
à quo res intrinsecè vel extrinsecè dependentiam habet.
In quo significatu noster fert scopus, illam tanquam
eudi penicillo impræsentiarum delineare.

XII. Synonymiam quod concernit, dicitur *causa* in ul-
tima hâc acceptione, alio nomine *principium causale*, cum
Quo causa pari passu ambulat, & reciprocatur..

XIII. Onomatologiam seu Nominis *Enodationem* sic ab-
solutam; sequitur *Pragmatologia* quæ *Definitionem Realem*
complectitur. Ubi missis aliquam multis authorum de

cau-

Causa definitionibus sparsim pro seminatis, receptam
illam Rameam, hunc in modum propositam: *Causa est
causus vi res est; ultronei retinemus.*

*q
hinc aij
rebo ita*

XIV. Quamvis allata *Definitio* q̄busdā primo intuitu
obscura videatur: partim ob vocabulorum paucitatem,
partim quod legibus exacta definitionis non per omnia
gaudeat, quod faciles Damus, usu tamen sic trita est, ut
omnem planè obscuritatis notam subterfugiat. Ut
itaq; eò facilius intelligatur, singulas ejus partes, accur-
tiori limâ pensitabimus.

XV. *Definitum* cum antea explicatum sit, flagitat or-
dinis ratio ut *Definitionis Analysis* instituamus, quæ com-
modissimè resolvitur in genericum & specificū conceptum.

XVI. *Conceptus Genericus* voce *principij*, haud incon-
venientē indigitatur, cū longè latior hic terminus sit, quā
aliàs *Causa*, omnis n. *causa est principium*, sed nō versā vice.
Sic Gloriosus Pater Christi Filij, Aurora Diēi, uni-
tas Numeri, punctum lineæ, &c *Principia*, non vero
cause, sunt salutanda.

XVII. Obiter iccirco præcavendum est, varias a-
pud Authores *Principij* acceptiones occurtere, quæ singu-
læ non sunt hujus loci. Nam aliàs sumitur vox *principij* pro
alicujus rei initio, quod ut sic non involvit respectum ad a-
liquod consequens, & dicitur aliàs primum Negativè, quo-
modo filius ante quem non est alijs dicitur primus & pri-
mogenitus, licet nullus alijs generatione naturali subse-
quatur. Aliàs per Excellentiam pro eo principio, quod non
est principiatum. Aliàs per Antonomasian pro principio cau-
sali, aliàs pro Efficiente præcisè; Sed in data definitione
vocula *principij* pro eo à quo aliquid procedit quocundam
modo, accipitur.

XVIII. Quo sensu *causas* verē dici *principia* sequentiū Discursu probatum damus: In omni vero principio duo requiruntur. 1. Ut principium sit suo principiū prius. 2. Ut principiū consequatur ex principijs. Jam *causae* sunt priorēs *Effectū*, & *Effecta* consequuntur ex causis, in actū causandi positis. E. *causae* sunt *Principia*; cum naturam principiorum participant, quæ in hisce duobus potissimum absolvitur.

XIX. *Conceptum Specificum* sequentes voces Definitionem Ingressæ, haud siccus ac propria Differentia declarant actam indifferentiam generis ad limitatiorem principiandi modum coarctant, quam propriam ac formalem, *causæ* indolem representant.

XX. Asterisco idcirco notandum, quod vocabulum *Vis* hic loci, non specialiter pro violentiā quadam, quæ aliquid ad *Causandum* pellit: Sed generaliter pro ipsissimæ causalitate, seu *Influxu Causalī*, quo unaquæq. *causa* proxime attingit suum effectum, & actu constituitur *causans* & influens in effectum producendum; esse accipiendum.

XXI. Nec silentio involvendum, voculam *Rei* hoc loco, non specialiter pro efficientis correlato, h.e. pro effectu, efficienti propriè competente: sed generaliter prout omnibus quatror *causarum* generibus indiscriminatim adaptatur, quod alio nomine *causatū* dici conservavit, intellectum iri.

XXII. Nec est quod vox illa *barbara* explicationis gratiā inserta plus justo quemquam distorqueat, inter Philosophandū enim satius esse nomina fingere, quam alias pigmentis Tullianis unicè inhærere, testem laudo, lyncem illum Scaligerum oculatissimum, indecorum etiam censuit Cicero in arduo negotio; delicatori deditum esse sermonis generi. Quanquam igitur AITIATION, scholasticis

Iasticis barbarè sonet *Causatum*; Interim tamen huic rei
cum valdè commodum sit, quin etiam commodè reti-
neatur; nihil vetat.

XXIII. Tandem vox illa est, salis cum grano acci-
pienda; sese nobis explicandam exhibit. Quam idem
significare ass'erimus, ac oriri, existere, fieri, manare, fuisse,
fore vel futurum esse, & proinde non Grammaticè, sed Phi-
losophicè intelligendam esse, prout scilicet, quasvis tem-
poris differentias & Modum quemcunq; quo effectus à suā cau-
sa proficiuntur, denotet.

XXIV. Hisce sic explanatis nulli dubitamus, quin
Definitio recto consistat talo, cum per omnia sequenti æ-
quipolleat: *Causa* est principium, è cuius influxu *Causatum*
pendet. Ubi Principium generis vice fungitur, quod vo-
cabulo *Dependentia* ad certum & determinatum princi-
piorum genus, *Principium* s.z. *Causale*, restringitur. Ut
ex ipsa resolutione & terminorum explicatione hæc-
nus patuit. Non immerito igitur hanc Definitionem in
scholis patrijs receptam amplexamur, & optimo jure ap-
probamus & tutamur.

XXV. Tanquam per transennam hæc tenus *Nomina-
lem* & *Realem* *Causæ* *Definitiones* delibatas, legitimè excipit
ejusdem divisio, paucis à nobis perstringenda; quam in.
Externam & *Internam* dividimus, Nam *materia* & *forma*,
In hoc fundamento convenient, quod *interno* *influxu* in-
fluant esse in *causatum*: *Efficiens* vero & *finis*, hæc indole
gaudent, quod utriusq; *influxus* sit *externus*.

XXVI. Insuper observandum est, isthanc *causæ* *sestio-
nen*, non ratione *subjecti* sed *essentia* esse intelligendam:
Nam quod *Internum* est *subjecti* ratione, id non illicò e-

tiam Internum est essentia modulo, nec vice versa; sic et
nima rationalis intuitu R̄isibilitatis, doctrinaq; capacitatib; non
est internum quid Essentiae ratione, illarum enim affectio-
num causa efficiens est, & proinde essentiae ratione causa
externa, quæ tamen compositi respectu causa interna est es-
sentiae intuitu; eadem forma respectu materia est internum
quid subjecti informationis modulo. Toga vero respe-
ctu hominis est Externum quid non essentia sed subjecti to-
nore; Doctrina autem Internum quid est subjecti, & non
essentia indole.

XXVII. Externas causas indigitamus illas esse, quæ
extrinsecus saltem & forinsecus ad rei constitutionem
concurrunt, sic elargiendo illi esse, ut nec essentiam in-
grediantur neq; partes essentiae existant, quales sunt effi-
ciens & finis; illud per influxum realem, hic per influxum in-
tentionalem, Analogicum & Metaphoricum.

XXVIII. Internas causas innuimus illas esse quæ in-
trinsecè & essentialiter ad effectus constitutionem influ-
unt, nec tantum essentiam illius ingrediendo, verum eti-
am se illi realiter communicando, quales sunt materia
& forma; hæc per modum actus, illa per modum potentia.

XXIX. Alij solent causam in ox dispescere in efficiente,
materiam, formam & finem. Quæ diviso non materialis, sed
formalis duntaxat est habenda. Cum utraq; non semper
necessaria sit, sed una eademq; pro diverso considerandi te-
nore plurium vicem sustineat.

XXX. Numerum Causarum quaternarium varie
variaverunt, quidam plus justo eundem diminuen-
do, solam sz. Efficientem causam agnosendo, illamq; solam
principij nomine dignam reputando, hunc in modum
argumentantes: Si omnia sine quibus effectus haberit
nequit numero huic causarum immitterentur, utiq; quat-

vix multo plures erunt, sed posterius est absurdum E. & prius, & per consequens in una sive efficiente subsistendum; Relique vero pro conditionibus necessariis & adjunctis habenda. Sed frustra sic cogitanti sunt, efficiens enim reliquias a genere & ENERGIA non excludit, sed ab excellentia duntaxat, quam sibi praे reliquis vendicat, cuius etiam respectu sola secundum antonomasian causam salutanda venit.

XXXI. Nonnulli Phidiae & Praxitelis opus in spicientibus, solum esse aut marmor in eo admirantibus, sunt assimilandi, eorum quod saltem materiam (ceteris sequestratis) causam asseruerint: Alij v. ad materiae impotentiam adimplendam, influentiam cause & efficientis concesserunt; alij ternario numero contenti erant.

XXXII. Causas proinde quatuor pauciores non esse ita evincemus: quicquid Producitur est in potentia ad esse id quod prius non fuit; si hoc, utique ab alio in actum reducatur necesse habet. Potentiale autem in actum reducere est efficientis; Nihil enim (Deo excepto) est causa sui ipsius; At cum ad actionem suscipiendam non Aggregiatur hec quin bono quoddam extimuletur (Deus enim & natura nihil operantur incassum) dabitur ergo finis præterea Ens virtutis finitæ, objectum purum putum Nihil habere, inquit; id actum aliquem exercere nequit, admittenda igitur materia; sed hec principium cum sit passum, omnis actus expers concedenda igitur forma, actus perfectionem causato elargiens.

XXXIII. Uthi in Defectu, ita nonnulli in excessu pecarunt, recepto illi Quaternario numero, Instrumentalem, Exemplarem & Causam sine qua non &c. adiiciendo: sed quemadmodum causas quatuor non pauciores esse provocavimus, ita eadem neque plures fore, stabilire ut meritò

debuiimus, ita ultrò vel hoc argumento voluimus. Quot sunt modi influendi specie distincti, tot sunt causæ constituendæ. Sed illi sunt quatvor E. & hæc tot erunt; Nam vel Extrinsecè vel intrinsecè unaquæq; harum ad causandum concurrit; Si verò hoc, tum vel dat rei entitatem confuse, & erit materia, vel distinctè & habetur forma; Si vero illud, tum hoc vel Realiter, & sic ponetur. Efficiens; vel Intentionaliter, & dabitur Finis.

XXXIV. Instrumentum & causam esse, & tamen receptum illum Quaternarium causarum numerum, haud reddere numerosiorem ita confirmemus: 1. A quocunq; causatum instrumentum in fieri dependentiam habet, illud est ipsius causa; Dependentia enim & influxus sunt correlata: At hanc illud ab instrumento habet E. 2. Quodcunq; nō habet influxū ab Assertis distinctum; illud diversum cause genus inferre nequit. At Instrumentum, hunc non habet. E. diversum causæ genus inferre nequit. 3. Advertendum insuper erit, causarum divisionem non esse quasi in species specialissimas, sed subalternas, sub quibus species modi haberi possunt:

XXXV. Et licet Aristoteles efficientem primum motus principium esse dixerit, nihilominus instrumentum ad efficientem, potius quam ad ullam aliarum causarum relatum iri non dubitamus. Primum enim motus principium periphrasticōs & syncedochicē de efficiente dicitur: quia non illius definitio, sed saltem ipsius nomen est: Idem enim est ac si dixerimus, nonnulla subefficienti genere contineri, quæ primum motus principium habent; alias neq; causa adjuvans, & minus principalis cause efficientes essent nuncupandæ, cum hoc neq; illis competit: Adjuvantis enim principium consistit in adjuvando, conservantis in conservando, instrumenti in instrumento:

unde

Unde liquet è principij ratione in universum non esse, movere & non moveri: sic enim neq; efficiens esset causa di- cenda, cum & illa à suo fine moveatur..

XXXVI. Limpidissimè igitur constabit instrumentum ad materiam non esse referendum, hæc enim principium est passivum & intrinsecum, illud vero activum & ex- trinsecum, cuius influxus est operatio efficienti in rigore competens, si operetur, sive vero minùs, utiq; non instrumentum..

XXXVII. Per Exemplar seu ideam, formam quam a- gens rationale in agendo imitatur, intelligimus; & eano tamen quintam causam invehere negamus. Exemplar enim dirigit suo modulo, actuat, completq; agentiū intellectum, ut operando seimitetur, quæ singula efficientis pensum involvunt.

XXXVIII. Divortium itaq; facimus ab ijs, qui exemplar ad causam formalem, materialem vel finalem, reducunt: astruendo illud (sive causa sive conditio quædam statuatur) commodissimè ad efficientem reduc; non ad materiam. Quia non recipiendo influit esse in effectum; nec ad formam; quia essentiam rei intrinsecè & essentialiter non consti- tuit; neq; ad finem; quia non actione Metaphorica agens excitat, sed ejus actionem determinat, quod efficienti munus est.

XXXIX. Causam sine quâ non, ut causam titulotenus dictam esse assérimus: ità verum & diversum causæ genus eam inferre inficiamur: Nullam enim habet causitatem, sed conditionis cuiusdam instar est, sine quâ effectus fieri negat, ut semotio nubium inter cœlum & nos posita- rum, vera non est causa, cur hemispherium radijs illustra- tur solaribus; sed causa sine quâ non seu conditio quædara est ne-

est necessaria, cum sine ejusmodi nubium dispulsione,
illustratio non obtingat.

XL. Hactenus cum sufficienter monstratum
sit causas neq; pauciores neq; plures quatuor esse, & constitu-
ta brevitas receptui ut canamus moneat, sic circa coronidis
loco non immerito queritur, qualis sit causarum ordo
constituendus? pro cuius questionis decisione accurate
notandum venit, causas posse bifariam considerari.

1. Ratione actus causandi & operandi simpliciter,
ita ut illa causa præcedat, quæ prius agere, propriamq;
causalitatem simpliciter exercere incipit. Atq; sic causa
finalis est omnium prima, quippe quæ sui amore & desiderio
efficientem ad agendum movet, quando nondum
actu est, causa efficiens secunda, quam comitatur materia,
hanc demum insequitur forma. 2. Ratione actus cau-
sandi & essendi simul, ita ut illa causa præeat quæ ordine na-
turæ influit esse in effectum, quando actu existit, atq; ita
naturalis causarum ordo est, ut efficiens sit ordine prima,
cui proxima est materia, huic forma, ultimus finis.

Atq; hi sunt illi flosculi, quos è spacioſiſſimo Ve-
nerandorum Philosphorum Myrothecio, ratione
instituti seligere, publicoq; examini ſistere placuit.
Faxis aterne DÆus rerum prima cauſa, ut nos tui
effecto, multipliceſ causarum notitia imbuti, non ſolum
nobis emolumento, verum etiam tibi trinuni gloriae,
republicæq; commodo eſſe valeamus. Hecce in-
ſuper mea molimenta, tua erunt mitiſſime DÆus li-
bamenta. Tibi pro paternè aspiratis gratia auræ,
& ſuccurrente illuminatione ſit gloria, regnum, & po-
testas.

testas. Universa opera tua te unanimiter deprædi-
cent, omnes exercitus tui te reverenter exaltent, &
anima mea ex hoc usq; in seculum te unicè magnificet.

A M E N.

COROLLARIA.

I.

An positâ causa ponatur effectus, & sublatâ
tollatur? Aff. D.

2. An omnis causa sit prior suo effectu? Aff. D.
3. An Qualis causa talis effectus? Aff. D.
4. An Causa causæ sit etiam causa Causati? Aff. D.
5. An causæ sint sibi invicem causæ? Aff. D.
6. An quicquid est in effectu præextiterit in suis
causis? Aff. D.
7. An omnis Causa sit scientia? Aff. D.
8. An aliquid sit sui ipsius causa? N. D.
9. An Causa reciprocetur cum suo effectu? Aff.
10. An in hâc propositione: solus Deus est im-
mortalis, particula solus sit exclusiva subjecti,
an v. prædicati? Aff. prius.

An hic syllogismus sit bonus in forma? omnes
sapientes Græciæ sunt septem: Solon & Bias
sunt Sapientes Græciæ: E. Solon & Bias
sunt septem. Neg.

C

AD

A D

Præstantissimum & Literatissimum,

DN. MAGNUM OLAI
CAVVALLIUM, Pro Gradu in Philoso-
phiâ summo solerter disputantem, ami-
cum suum dilectum.

Quantum conando docilis solertia præstat,
Et labor in multis improbus, efficiat.
Id docet exemplo, Magnus Cawallius, ipso,
Musarum in castris, impiger excubitor.
Privatim informans, alacres cupidosq; doceri
Discipulos, magna dexteritate sua.
Publica quicnalius Magno pertractat eodem?
Hic ardet sophiam deitatus eusebiae.
Omnès te præceptores laudamus, & uno
Ore sumus. vates Magne, Magister eris.

L. mꝝ;

ÆSCHILLUS PETRÆUS
Theolog. D.

Nunc tua quæ teneris fuerat mihi cognita ab annis
Insignis pietas, ardua sedulitas,
Larga ferunt præfatus doctrinæ præmia MAGNE
Unde novò doctos inter honore clues.
Sis, precor, ipse Deo gratus, patriæq; tibiq;
Utilis. Atq; a vibus pulpite scande bonis!

Ornatissimo patriote suo, ut antehac disci-
pulo maximè assiduo, ita amodò amico sin-
cere dilecto, affectus candidioris, quem
charta non capit, notas has el. mg; expri-
mere ut debuit ita voluit

MICHAEL O. WEXIONIUS
P. Prof.

A D

Humanissimum & Doctissimum Virum,
Dn. MAGNUM O. CAVVALLIUM,
Philosoph. Candidatum Præstantissimum, Necesarium
suum & patriotam, honorandum.

Musa niki causas memoratur querere docti
Rerum sic causas sollicitè studeant?
Responde verum mea nunc Nais optima, tecum
Colloquier prodest, ac didicisse jurat.
Nonne quôd hinc splendens crescat sapientia? nonne
Fructus haecce bonos omnimodosq; dabit?

Cau-

Causæ causa eadem sunt, quod numerabere Magne.
Tu, Clario in cœtu, quis modò discussias.
Ecce canam votum tibi: sis patriæq; Deoq;
Commodus & gratus, nunc mea Musajubet!

Festinantèr gratulabundus
tamen dabat

ENEV. SVENONIUS

Per mare velivolum per mille pericula vitæ
Congeritur plutus, clauditur atq; sinu:
Perditur ast punctum curarum mole paratus,
Nescius insvaves demere mente dies.
Ast tibi delicium fuerat philomuse CAVALLI
Ingenij merces hisce parare locis,
Pulericomas cupiens solers lustrare eamcenas,
Quēis tibi, tum multis, commodus esse potes.
Est testis locuples tua Dissertatio præsens,
Magnus eris Magnum ritè tueris opus.
Ritè tueris opus nodosa sophismata solvens,
Conveniunt rebus nomina sicq; suis.
Ergo tuo grator multū quoq; grator honori,
Nam mage deposito est pondere grata quies.
En precor hosce tuos nissus Deus ipse secundet,
Accipias placidè, quod tibi sisto melos.

Festinantiū fusa debito ubiq;
candore salvabit

JONAS JOANNIS FORSHELIUS
Smoland.

